

Естествено, Стивън и Джийн заминаха на меден месец, прекосиха с кола Франция и Италия до места, които вече бяха посещавали с някой друг. Вероятно допълнително усложнение, помислих си. Дали двамата разговаряха свободно за тези „други“ хора, докато се разхождат по Английската алея в Ница или гледат Наклонената кула в Пиза? Не би трябвало да им е трудно, защото въпросните бивши се бяха оказали губещата страна, а Стивън и Джийн бяха победителите. Само че искрените разговори за бивши любовници (и съпрузи) невинаги се получават, докато човек се опитва да им придаде нужната тежест в живота си, като същевременно подчертае, че тяхната главна функция, естествено, е да бъдат невинни и нехайни предшественици на славното настояще. Наглед твърде лесно, нали? Дори „простото“ любопитство към предишните връзки на партньора ви може да породи ревност. Да, вие сте спечелили, така да се каже, но в този конкретен случай нищо неподозиращият ви „съперник“ е прекарал месеци или години в разцвета на живота си с вашия човек, когото вие сте спечелили сега, когато и двамата сте почти в пенсионна възраст. Според мен всяка наситена с емоции ситуация лесно може да се превърне в своя антипод. Освен това, докато си представях как те пътуват на юг – Лион, Ница, Чинкуе Тере, Тоскана и после отново на север, се чудех дали не изпитвам някаква завист и дори ревност. Би било голяма ирония, нали? Но пък защо емоционалният живот трябва да става по-ясен и разбираем само защото остаряваме? По-късните години могат да ни поставят пред нови изпитания, които да ни съсият. Никога не съм вярвал във ведрото спокойствие на старостта – това винаги ми се е струвало някаква измислица, целяща да направи възрастните по-симпатични, а останалите – по-самодоволни.

Все пак в повечето случаи се стараех да мисля за Стивън и Джийн без притеснения и да се вълнувам, че отново съм ги събрал. (И да, изпитвах истинско вълнение – такова нещо не се случва всеки ден, нали? Не си спомням други примери от живота или литературата за толкова закъсняло повторно събиране. Затова се гордеех с ролята си в техния успех.) Доволен бях и заради себе си – бях върнал двама стари приятели в своя живот и в живота на всеки от тях. Кое не е малко. Бях достигнал възраст, когато повечето ми приятели от едно поколение преди мен или дори от половин поколение вече умираха. Не че смъртта спазва някакъв хронологичен ред. Съпругата ми беше само на шейсет и осем, когато почина.

Пиша тези страници на седемдесет и седем и вече е ред на моето поколение да измира. Мартин Еймис обича (скоро ще трябва да напиша „обичаше“) да отбелязва меланхолично: „Проблемът е, че не можеш да се сдобиеш с нови стари приятели“. Предполагам, че идеята е хрумнала на Мартин заради Кристофър Хичънс (починал на шейсет и две). Помня, че няколко пъти съм чувал фразата, но не схващах от какво точно се оплакват. Да, с напредването на възрастта става трудно да си създаваш нови приятелства, но е и много по-удовлетворително, когато успееш да го направиш. Изведнъж в живота ти се появява непознато ново присъствие с неоткрито минало и бъдеще, което тепърва ще опознаваш, а междуременно имате да си говорите за толкова много неща. Това е радостта от „новите нови“ приятели. Докато, ако успееш да се сдобиеш с „нови стари“ приятели, това несъмнено ще бъде покана за самодоволство и мъжкарски предразсъдъци – за пропито от сантименталност общуване по кадифени панталони и с лула в устата.

И въпреки това, да, на мен ми се случи нещо подобно – внезапно се бях сдобил с двама „нови стари“ приятели, макар и не точно в първоначално влагания смисъл. Ето ни отново

тримата заедно и не ни свързваха, както вероятно си представяте, само спомени: а, помниш ли онзи път, когато излязохме с лодка и Стивън изгуби пръта? Какво ли е станало със стария Макфейс, който накрая се оказа гей, както всички подозираха? Знаеш ли, че Хендерсън се е самоубил? И тъй нататък. Макар да споменавахме понякога студентските си дни, като че ли бяхме по-ангажирани с новия проект, Стивън и Джийн, част II.

Що се отнася до мен, историята имаше особен допълнителен ефект. В романите си много пъти съм писал за любовта, но малко от героите ми са били възнаградени с щастлив край. И със сигурност не стигат до изкупление – онази християнска концепция, която никога не съм наблюдавал в реалния живот освен в много слаб вариант, предпочитан от спортните журналисти, които говорят за реабилитация. Най-доброто, което съм предлагал на героите си, е да погледнат към дългия път пред себе си, несигурни накъде ще ги отведе, и позволявам на читателя да реши какво могат да намерят, докато вървят по него. Сега аз щях да бъда на мястото на онзи читател и на онези пътешественици.

Нещо, което забелязах още отрано, беше, че те не говореха за междинните години – поне не пред мен. Съзнателно ли беше това решение? Може и да са се опитвали да ги обсъждат през медения си месец, но да са установили, че такъв разговор предизвиква само неловкост и мълчание. Или ревност и прекалено любопитство. Може би имаха някакво неизречено или изречено споразумение да не поглеждат назад към онези четиресет „липсващи“ години. Понякога ми се струваше, че се опитват да присадят новия си живот направо на дънера на отсеченото преди четири десетилетия дърво. Той едва ли щеше да цъфне дори като метафора.

Още в началото бях попитал Стивън за предишния му брак. Отговори ми почти машинално, сякаш отдавна беше подготвил думите: „Ожених се за нея, за да забравя Джийн. Лоша идея. Тя се върна в Австралия с момчето. Изпращам пари“. Това беше всичко. Е, негова работа. Не съм го питал дали е поканил „момчето“ на сватбата, но смятам, че вероятността е нулева.

Освен това какво точно правех? И какво очаквах? Можех ли някак да наваксам времето с тях и да продължим напред, все едно не са минали толкова години? И още нещо: когато навремето двамата излязоха от живота ми, изпитвах гняв: „Ами в такъв случай майната ви“. Мисля, че така се изразих тогава. И как можех да очаквам да попълнят пропуснатите години с мен и за мен, ако не го правеха един за друг? За пръв път преживях такава неща. Но пък Джийн и Стивън не бяха точно „нови стари“ приятели, нито „нови нови“ приятели, те бяха нещо средно. „Нови стари нови“ приятели?